

KIS LAP

MESEMONDÓ ÖRZSIKE. (Lásd a 134. l.)

G Ö R B E T O R O N Y.

— Elbeszéli Klári néni. —

MIKOR én még kis leány voltam, mint ti kis leány-olvasóim, az volt legnagyobb gyönyörűségem, ha a jó nagymama

mellett a zsámolyon ülve hallgathattam meséit és elbeszéléseit. Ami nagymamánk a legjobb nagymama volt a világon s mi, unokái, nem csak szerettük és tiszteltük, hanem büszkék is voltunk reá. Annyi bizonyos, hogy a mi nagymamánknak az egész vidéken nem volt párja. Ha játszótársaink akár egész sereg nagybácsival és néni-vel álltak elő és mi a nagymamát említettük: mindnyájan beismerték, hogy mi szerencsésebbek vagyunk. Nagymamánk dicsősége elterjedt az egész környék gyermekvilágában, kedves „nagymama“ néven szólította őt rokon és idegen s fiuk, leányok oda sereglettek körébe, mikor csak szerit tehették.

Nem is tudott senki oly gyönyörű meséket és történeteket, mint a nagymama. És ha kértük, mindig szívesen mesélt és sohasem unt bele és ezért meleg szeretettel függtünk is rajta, világért sem tettünk volna olyasmit, amiről tudtuk, hogy a nagymamának nem tetszenék. Aztán játszani is tudott velünk; mert bár haja már hófehér volt: egészsége, fürgesége még nem hagyta

el és bizony sokszor meg is szégyenített minket fiatalokat.

Egy szép nyári napon a nagymama kint ült a kertben, egy lombos fa árnyában, én pedig lábainál a zsámolyon s fejemet ölébe hajtva némán bámultam, mily szorgalmasan kötöget. Sokáig ültünk így szótlanul s amint folyton fölfelé tekinték, hol a nagymamára, hol a magas égboltozatra, majd ismét a lombos fára és az ágai közt röpkedő madarakra: fejemben mindenféle bohókás gondolatok támadtak. Szinte össze-rezzentem, mikor a nagymama egyszerre megszólalt:

„Klárkám, min gondolkoztál el annyira?“ kérdé.

„Nagymamácska! szeretnék kis madár lenni és veled itt a fa lombjai közt lakni.“

„Az bizony nagyon rossz lakás volna. Ugyancsak megáznánk esős napokon, télen pedig bajos volna befűteni.“

Ezt beláttam; okosabbat akartam tehát kigondolni. Házunktól alig ötven lépésnyire állott egy régi kastély a kis dombon. A kastély már nagyrészt romba dőlt, csak nagy őrtornya állott még s ebben volt a község órája, melyre a falubeliek nagyon büszkék valának s melyet az öreg harangozó mindennap pontosan fölhuzott. E tornyon akadt meg most szemem s rövid gondolkodás után megszólaltam:

„Nagymamácska! Tudod mit? Ha kis madarak lehetnénk, ott a régi teremben raknánk fészket; ott oly szép kilátásunk volna a vidékre!“

„A kilátás szép volna, az igaz, — de hátha ez az ócska torony egyszer csak összeomlanék? Nézd csak, kis leányom“, és kötötűjével a toronyra mutatott, „a torony már is észrevehetőleg hajlik az egyik oldalra. Jöjjön csak egy erős szélvihar s a görbe torony fölfordul. Mindig féltem a szegény öreg harangozót, mikor fölmege az órát fölhuzni.“

Odanéztem s igazán, — a torony görbén állott s már látni véltem, miként dől össze; ijedten rejtém arczomat a nagymama ölébe, ki aztán nevetve szólt:

„Legyen eszed, bohó leány! Hiszen azért ott állhat ám az a torony még száz esztendeig is.“

Ez nemcsak megnyugtatót, hanem annyira nekibátorított, hogy néhány percz mulva uj indítvánnyal álltam elő.

„Kedves nagymama! Menjünk föl oda a toronyba! Oly szép lehet onnan szétnézni a vidékre.“

„Mi jut eszedbél! Szó sem lehet róla!“ felelt a nagymama gyorsan s rendesen oly szelid arcza kissé elkomolyodott.

Még egyszer megújítottam kérésemet, de most a nagymama már nem is felelt rá, hanem így szólt:

„Öt óra elmúlt, menj be ozsonnál. Aztán legyen eszed, leány, valahogy ne próbálj a toronyba menni.“

Elpirultam, mert láttam, hogy a nagymama kitalálta titkos gondolatomat. De nem szóltam semmit, s bementem ozsonnál. A torony azonban folyton fejemben forgott s midőn ismét kimentem és a nap aranyos sugaraival

behinté az ódon tornyot, nem bírtam a vágyak ellenállni s életemben először vállalkoztam arra, hogy a nagymamának ellenére cselekedjem. Daczos bátorság lepett meg. Már mért ne mehetnék én a toronyba, ha az öreg harangozó naponként fölmeget? Most napszálltakor nagyszerűen szép kilátás lehet onnan a magasból, — én bizony fölmegek!

Mikor ilyen formán okoskodtam, már utban is voltam a toronyba s bátran kapaszkodtam föl a meredek lépcsőn. Midőn már jó magasra értem, letekinték a mélybe, — s ekkor már-már banni kezdtem vállalkozásomat; szédítő mélység tátongett alattam, az egész torony mintha forgott volna velem s rémülten hunytam be szemem és görcsösen kapaszkodtam a karfába. De néhány percz mulva visszanyertem bátorságomat s nem nézve többé lefelé, gyorsan fölmasztam a torony legfelsőbb emeletébe. Ijesztő zugás, sivitás és ketyegés fogadott itt s egy pillanatra szinte elhűlt a vér ereimben; de csakhamar észrevettem, hogy a ketyegés a nagy toronyórától ered, a zugás-sivitás a denevérek, csókák röpkedésétől, mert váratlan megjelenésem kizavarta őket nyugalomukból. Ez iránt megnyugodván, most már arra gondoltam, amiért tulajdonképen feljöttem, hogy t. i. a szép kilátást élvezzem; de mikor körültekinték, nagy boszuságomra azt láttam, hogy a vén harangozó az ablakokat deszkával erősen eltorlaszolta s mindeniken csak egy kis lyukat hagyott, hogy némi világosság juthasson a torony belsejébe.

(Folyt. köv.)

A FARKÁT VESZTETT HOLLÓ.

(Képpel a 140. lapon.)

A HOLLÓ egyszer rajtavesztett a madárlépen s egy parasztgazda hazavitte s kalitkába zárta, aztán pedig kitepte a szegény holló farka-tollát. Hosszabb fogság után azonban sikerült a hollónak kiszabadulni és visszamenekülni az erdőbe. De mikor ideért, eszébe jutott, hogy madár pajtásai csufolni és nevetni fogják, mivelhogy nincsen már farka-tolla. Gondolt tehát valamit s öszszehívta a madarakat és elmondta nekik, hogy ő épen most jött hosszú utazásból, nagy világot járt be s úgy tapasztalta, hogy többé nem divatos a madaraknál farktollat viselni.

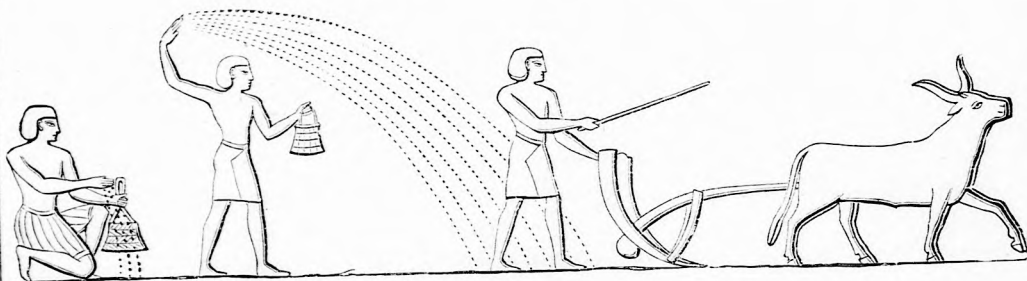
„Lássátok, én is kiteptem a magamét, csak két szálat hagytam meg,“ folytatá; „ha tehát mivelte madarak akartok lenni és divatosan járni, ti is tépjétek ki farkaitokat.“

„De'jszen, minket el nem ámitsz,“ felelt egy vén gólya. „Póru járta valahol és most minket magadhoz hasonlóvá akarnál tenni, csakhogy föl ne tűnjék csonkaságod. De abból nem lesz semmi sem.“

És a madarak kaczagva szétoszlottak.

A SZENT KELETRŐL.

— A kenyérsütés keleten. —

I. ÓKORI SZÁNTÓ-VETŐ. (Oskori falfestmény után.)

Egy napon Jézus példákban beszélt tanítványai előtt s azt akarta nekik megmagyarázni, hogy mindenki tegyen jót, ahol csak lehet, mert ez majd rábír egy másodikat, hogy szintén jót tegyen s ettől ismét egy harmadik, negyedik kap kedvet és így tovább. És Jézus példakép azt hozta föl, hogy egy asszony élesztőt vett és beletette a tésztába, míg végre az egész tészta meg-

kovaszosodott, s ezzel azt értette, hogy az a kevés kovász, melyet az asszony a tésztába tett, lassan-lassan átjárta az egészet, míg végre a tésztából szép puha kenyér lett.

Elmondok most egyetmást a nőkről, kiket Jézus említett s kik a távol keleti országokban mai nap is még épen úgy sütik a kenyeret, mint Jézus idejében. Az égalj ott sokkal forróbb,

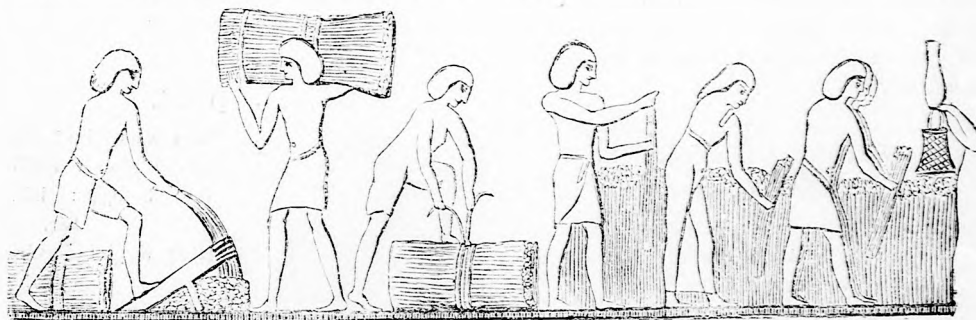
mint nálunk s ezért ott a kenyér el nem tartható egy hétig, mint nálunk, sőt nem tartható két-három napig sem, hanem mindennap annyit sütnek, amennyi éppen szükséges a családnak.

A kenyérsütéshez persze mindeklőtt liszt kell. Az asszonyok tehát kiszámítják, mennyi lisztre van szükségök, aztán előveszik a búzát és kis kézi malmokban megőrlik; ilyen kézi malom nálunk is sok helyen látható még a falukon; az egész két lapos nehéz kőből áll, melyek közül az alsó meg van erősítve, a felső pedig forgatható; a búzát a két kő közé teszik s így megőrlik.

Mikor már annyi lisztet öröltek, a mennyi az napra szükséges, hozzáfognak a kenyérsütéshez, megcsinálják a tésztát és beleteszik a kovászt, mely nélkül nem lehetne szép kenyér. Mídon a tészta szépen megkelt, kihajítják a

kenyeret és megsütik. De nem sütnék olyan nagy kenyeret, mint mi, hanem inkább csak pogácsaformát, ezt is nagyon vékonyra lapítják, megkenik mézzel, olajjal és úgy sütik meg. A sütő kemenczéjük sem olyan mint a miénk; különben a szegényebbeknek nincs is kemenczéjük, hanem néhány lapos kőre erős tüzet raknak, aztán a tüzet, hamut elsöprik s a tésztát a forró kőre teszik. Hogy pedig a tészta ne csak alul, hanem fölül is megsüljön, tüzet tartanak föléje. Ettől bizony kissé kormos és füstös lesz, de ezért ők jóízűen megeszik. Hanem azért bizén a jó fehér szoboszlói cipót nem adnám érte.

Az olyan kenyérnek, melyet hajdan Jeruzsálemben a szentegyházban az Urnak áldoztak, kovász nélkül kellett készülni. Ilyen tésztát a zsidók mai napig is készítenek husvéti ünnepnapjaikon.

II. ÓKORI ARATÓK. (Óskori falfestmény után.)

TÓT MEDVEVADÁSZ.

Képekkel a 136–137. és 141. lapokon.)

SZÉP magyar hazánkban a veszedelmesb ragadozó vadak közül csak kevés tanyázik; a farkas, róka és hiúz mellett legnagyobb ragadozó a medve, de ez sem nagyon veszedelmes és nincs is nagyon elterjedve. Csak az erdélyi havasokban és a felsővidéki megyékben

a Kárpátok rengetegekben tanyázik, néha-néha elsétál a falvakig is és megesik, ámbar ritkán, hogy a legelésző marhát megtámadja; de ezt csak akkor teszi, ha már nagyon éhes és nem talál élelmet.

Ha valahol a maczkó nagyon garzdálkodik, vadászatot rendeznek ellene és fölkeresik még barlangjában is, hol pihenni szokott. Medve koma nem

szereti nyughelyét elhagyni, mikor nem éhes, de a vadászok nem hagyják békében, nosszu rudakkal addig szurkálnak a barlangba, míg a maczkó megunja és mérgesen kirohan; de kint töltött fegyverrel várják s egy-két jó czélzott golyó leteríti.

A nép ott nem nagyon fél a medvétől s az izmos tót erdőkerülő egy-maga is fölkeresi a maczkót és szembe száll vele. Pedig a szegény tót embernek rendesen olyan régi, roszt puskája van, hogy valóságos vak szerencse, ha talál vele; a medve pedig olyankor már nagyon veszedelmes, ha rálöttek. De a vadász nem ijed meg, ha puskája cserben is hagyta és a medve dühösen közeledik; van még egy hatalmas fegyvere az izmos férfinak: a fejsze, melyet mindig magával hord s melyet igen jól tud forgatni. Ha a fejszével egyet-kettőt a maczkó fejébe vág, bizony széthasad ennek koponyája, mintha csak olyan jóféle bikkfa volna, melyet a tót atyafi fejszéje rendesen hasogatni szokott.

MESEMONDÓ ÖRZSIKE.

(Képpel a czimlapon.)

HÁT az ugy volt kis Viczám:
 Volt egy halász a Tiszán,
 Annak volt egy kicsi fia,
 Ugy hitták, hogy Keszeg Misa.
 Egyszer, hogy a vízre ment,
 Hirtelen csak megjelent,
 A hullámból fölmerülvén,
 Előtte egy tündéri lény.
 És azután . . . hogy is volt hát? . . .
 Fésülgette arany haját . . .
 És azután . . . (itt Örzsike
 Ásitani kezd egyszerre)
 És azután,
 Tudod Viczám,
 Édes Viczám . . . tudod . . . ejnye . . .
 Ugyan mi szállt a szemembe? —
 Hát a tündér . . . valjon mi ez? . . .

Szemem héja olyan nehez —
 Tündér . . . virág . . . fülemile . . .

Itt elaludt az Örzsike,
 A bábu meg csak vár, csak les,
 Hogy a szép meséből mi lesz?
 Várja, lesi — de mi haszna?
 Elaludt a gazdasszonyka.
 Mi sors érte Keszeg Misát?
 A tündérrel hova jutott?
 Végre Vicza kapja magát —
 Ő is szépen elaludott.

MANDOLETTIS TALJÁN.

(Képpel a 144. l.)

TALJÁN bácsi ugyan kérem
 Mandolettit adjon nekem.
 Igy szólott a kis Gyula —
 „Ime, itt egy piczula.”

„Adjon a legédesbjéből.
 A mandulás fehérjéből.
 Ezt szereti Klárka —
 Jól megmérje, bácsika!”

HOLLÓ DALA.

ITT VAN a tél, hull a hó,
 Száraz ágon a holló
 Igy károga: kár,
 kár,
 Hogy megint jó nyár,
 nyár!
 Téli élet a gyöngy
 élet,
 Minden halott, misem
 éled.
 Csak akkor szép me-
 ző, erdő,
 Mikor fed: hó-szem-
 fedő,

S ha a fának ágairul
 Virag helyett
 Itt-ott egy-egy
 Fonyadt, fagyos levelke hull.
 Bizony, mondom, kár, kár,
 Hogy megint lesz nyár, nyár.

„AZ EB ÉS FAJAI.

A „KIS LAP“ VIII. kötetének 3-ik számában a fent kitett czímen hirdetett pályázatra összesen beérkezett 39 pályamunka.

Összehasonlítván a dolgozatokat, úgy saját, mint aránylagos becsükhöz képest: legjobb belátásom és részrehajlatlanságom alapján a három legjelesebb munkálatért járó díjakat a következőknek ítéltem oda:

1-ső Teszári Mariska, 12 éves, T. Szelén, úgy irányának szabatosága és a modor kedves vidorsága, valamint — a szűk térhez képest — kiemertő és világos előadása által vált ki versenytársai közül. Jutalma: Két becses tartalmu, művészi kiállítású képes könyv.

2-ik Lázár Etelka (az elhalt jeles tudós és író gf. Lázár Kálmán leánya), Jobbágyfaiván (Erdély); munkája önálló felfogás által tűn ki. Jutalma: két becses tartalmu, művészi kiállítású képes könyv.

3-ik Balásovics Oszkár, 1-ső éves gymnázista Monostoron. Dolgozatában úgy az eb fajait mint magának az ebnek jellemző tulajdonságait ügyesen csportosította ezen kívül szép írása által is emelte munkálatának becsét, mely, bár külön verseny rá hirdetve nem volt, mégis latba esett. (Nem szükséges mondanom, hogy, ha rút kézirattal irt jelesebb munkálat akadtt volna, ennek adom az elsőseget.) Jutalma: dusan fölszerelt vízi-festék ládácska a hozzá tartozó eszközökkel.

A legtöbb dolgozaton meglátszik, hogy csaknem minden pályázó ugyanegy forrásból merített, mert bizonyos adatok, mint a szt. bernáthegyi kutyánál a derék Barry fölemlítése majd mindegyiknél fordul elő, úgy szintén a fajkülönbségek jellemzésénél egy bizonyos, egymáshoz feltűnően hasonlító sorrend. De mind a mellett a többi dolgozatot

is szívesen elismerem eredetinek, mert minden versenyző saját szavaival adta elő azt, amit olvasott; valamint ezt az illető szülék, tanítók, gyámok, nevelők vagy idősb testvérek kísérő sorai bizonyítják is.

A jutalomdíjakat postán, bérmentesen indítottam utnak.

Az ujévi negyedben egy találós mesére (vagy képtalányra) tuzök ki jutalmat, mely magában egy kis meglepetés fog lenni. A helyes megfejtők közül az, kit a „Kis Lap“ árvája elsőnek huz ki Forgó bácsi kalapjából, lesz a nyertes. Bővebben majd annak idején.

„Az eb és fajai“ czímű pályázatra több, kevésbé sikerült munkálatokat beküldtek még: Giffing Gyula, Győr. — Garda Dezső és Samu, N. Enyed. — Plihal Gyöző, N. Kanizsa. — Sommsich Jóska, Kivada. — Frommer Gyula, G. (?) Szöllős. — Reisman Gizella, Vác. — Bakay Mariska, Bánfalva. — Kocsy Emma, Somlóvár. — Wolllák Izabella, Lakócsa. — Toldy Ida, István és Géza, Medgyes. — Végh Mihály, Sz.-Somlyó. — Márkus Sándor, Kis-Bér. — Tóth Jenő, Turkeve. — Szűts Vilma, Dergecs. — Meznicky Lenke, Keresztur. — Kőszeghy Gyula, Budapest. — Kaufman Samu, (hol?). — Filippovics Gyula, Milano. — Zombory Árpád, Budavár. — Georch Klotild, Bécs-Ujhely. — Liphay Veronka, Budapest. — Grunczvaig Lipót és Dávid, G. (?) Szöllős. — Ferdős Bajazit, München. — Kardhordó Milka, Bécs. — Moravszky Dezső, Budapest. — Nagy Pali, Dedes. — Arnold Janka, Bécs. — Polgár Pista (hol?) — Bojthor Jenni, Ó-Buda. — Krisztinkovics Anti, Trieszt. — Bernegger Juliska (hol?) — Molnár Béla, Budapest.

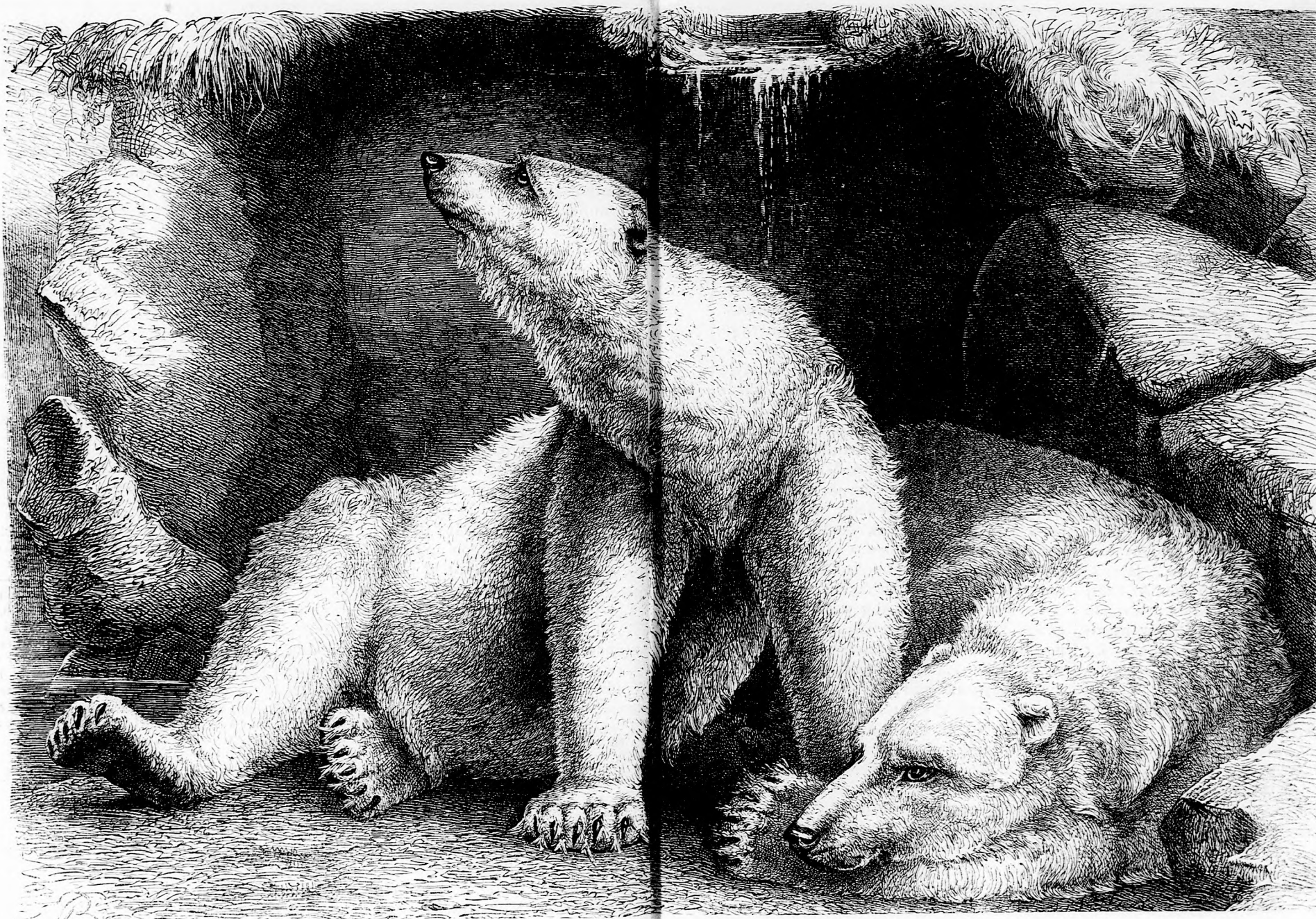
A jutalomnyertes munkák a következők:

1.

Az ebről és fajairól.

Miután kedves Forgó bácsi felhívását olvastam, én is elhatároztam magamat, hogy tollat fogok s leírom mind azt, amit a kutyáról tanító bácsi

(Folytatása a 138. lapon.)

MEDVE-BÄRG. (Läs a 133. l.)

(Folytatás a 135. laphoz.)

beszélgetéséből ez ideig tanultam. — Elöttem van az egész, a „Kis LAP“-ban lefotografizott (Csak lerajzolt. F. b.) kutya-család. Ebből nézegetem őket s irok arról a melyekről tudok.

Kis olvasótársaim bizonyára tanulatok vagy tanultok természetrajzot, a melyben olvashattátok, hogy az eb az emlősök országába s a ragadozók rendjébe tartozik. — Emlős állat, mert piros és meleg vére van, mert testét szőr takarja s tüdővel lélegzik. Azt is láthattátok már, hogy a borzas „Bodri“ vagy „Tisza“ kicsi kölykei vakon születnek s később hegyes fogaik nőnek, melyekkel minden nagyobb ragadozó el van látva, hogy prédáját széttépesse. De nem kell azért megijedni tőlük, nem olyan veszedelmesek ezek, mint tisztelt rokonuk farkas ur, aki, noha az ő családjukból származik, mégis jóval kegyetlenebb s gorombább ficzkó.

Felül a képen minő büszkén áll az *agár*; tán tudja is, hogy az ebek közt ő a legkarcsubb. Csinos is ám ő, szép száraz feje, hegyes orra és füle van; lába vékony és gyors; látszik, hogy nyulfogásra van termetve. Az agár, mint általában minden kutya, sokféle színű. Van kedves apámnak egy zsemlye-színű s tejfehér szemű agara kit „Fecskének“ hívunk; hasonlít is a fecskéhez, mert oly sebesen fut, mint a fecske-repülés. Sok tapsi-fülest csipett már ő el életében.

Az agár méltó vadász-pajtása a *vizsla*, mely természetére nézve az agárnál kisebb de izmosabb. Vadászatnál szinte nélkülözhetlen, mert jó vezetője van: pompás szaglása (szimatja.) Szegény nyulat, foglyot ő rögtön megérzi s nyomukba vezeti a vadászt. Melyik most már az első, ki a nagyobb? E kérdést majd valami „kutya-biróságnak“ kell eldönteni, ha gyűlést tartanak, mint hajdan a madarak. — Nagy család ez

az ebcsalád: sok tagja van, kisebb-nagyobb. Itt alant p. a kis *mopsz* akár a mi „Piczink.“ Minő büszke állást foglal, pedig alig nagyobb az öklömnél. Hja! el van kényeztetve. Többi apró rokonaival együtt sokszor a néni ölében urizál; azon kívül szép fűrtös, selyempuha szőre van s azt képzelem, hogy ez már elég arra, hogy megbecsüljék. Furcsa mopsz s te figura pincsi: ti veletek csak mulatunk; egyéb érdemek sincs.

Nézzük már most azt a bozontos, természetes kutyát ott a rajz közepe táján. Nem valami csinos külsejű, de hasznos; ő a *szt. bernáth-hegyi* kutya. Ennek valamelyik ősapja volt az a híres „Barry“, ki annyi ember életét menté meg. Mikor zúg a szél s kavarja a havat Svájc nagy bércein, a szegény utas sokszor elvétí az utat s mélységbe zuhan, hol meghalna, ha a jószívű barátok s e kitünő ebek nem volnának. De ők felkeresik, a kutya kikaparja a hó alól a félig megfagyottat s a jó emberbarátok menhelyet adnak neki a hideg télben a zárdá biztos födele alatt. — Hát a *buvár*? Ő sem marad hátra *szt. bernáth-hegyi* pajtásától. Az a szárazon, ez pedig a vizen a legény! Egy kis fiu el-eljátszik a tengerparton, elmerül játékába s véletlenül a vízbe esik. Ekkor mutatja meg a *buvár*, hogy mit tud; utána ugrik s a szegény megijedt fiut kihuzza a hullámokból. No de könnyű neki uszni, mikor lábujjai közt uszó-hártyája van neki, akár a kacsának vagy libának; szégyen volna, ha *buvár* létére nem mentené meg a vízbe esett embert.

Itt látjuk még a *juhász-kutyát*. Bizony nem valami sokat mutat levágott fülével és farkával; öltözete is piszkos, de azért gazdájának jobb keze. Hiven őrzi a nyáját s urának minden intését érti. Ismeri őt farkas koma is. A multkor, hogy bárányhusra éhezett meg,

keservesen tapasztalta, minő éles foga van a juhász-kutyának. Ugy kell a farkasnak, miért bántja a másét? Szegény kis báránycák, mi lenne belőlük, ha az erősebb nem védelmezné? (Végre a bárányból az lesz, hogy az éhes farkas helyett, az éhes — ember öli le. F. b.)

A *mészáros-kutyát* (szelindeket,) ismeritek kis olvasótársaim; csaknem kerek a feje s a nézése barátságatlan; de erős, azért használják a szilaj marha lefogására. Szintén oly ismerős a *házi kutya* is; ez a mi legjobb barátunk, a leghivebb állat. Hányszor menti meg vagyonunkat a tolvajtól, sőt oly esetet is olvastam, amidőn a kutya gazdájának pénzét találta meg, s gyilkosára ráismert. Sokat tanulhat ezen állattól az álnok barát: tanulhat tőle őszinte ragaszkodást.

Hasznos állat az eb, kis olvasótársaim s felette könnyen is tanul meg holmi apró ügyes fogást, mely multságunkra szolgál; de a *kamesathai kutya* hasznosabbat is tanul: ő húzza a szánt. 6—8 ilyen kutya ugy röpi a szánt, akár egy pár csikó.

Van azonban e derék állatnak egy veszedelmes betegsége, a düh, melyben ha ráér, még gazdáját is megmarja. Marása pedig halálos. Nekünk is volt egy jó kutyánk, „Bodri“ volt a neve. Egyszer csak megveszett s szegényt agyon kellett löni. Én megsirattam s tudom, ti is sajnálnátok egy olyan jó kutyát, mint a milyen a mi „Bodrink“ volt. Hogy ilyen bajtól megóvjátok e hü állatot, azt tanácsolom kis olvasótársaim, meleg ételt nekik soha se adjatok.

T. Szele, november hóban.

Teszári Mariska.

*

Tekintetes szerkesztő ur!

A FELADOTT tétel kidolgozását szorgalmas tanítványom Teszary Mariska is megkísérelte, amit ezennel van szerencsém beküldeni. — A kis munka — tekintve mind a szerkesztést, mind az

írást — egészen a sajátja, mit szavammal bizonyítottok. — A kis discipulus 12-ik évében van s jelenleg a VI ik osztály tanulója.

Maradok teljes tisztelettel Tekintetes szerkesztő urnak

Tápió-Szele, (per Hatvan) nov. 19. 1874.

kész szolgája

Kovácsics Gyula,
evang. tanító.

2.

KEDVES FORGÓ BÁCSI!

A „KIS LAP“ VIII-ik kötetének 3-ik számában tett felhívására én is sietek leírni a kutyákról szerzett tanulmányaimat, s minthogy tanítóm nagy ebkedvelő, sok érdekes dolgot beszélt nekem róluk már eddig is, melyekből, ugy a hogy tudtam, a következő cikket alkottam össze:

*

A kutyáról.

A kutya különféle fajai közül csak a nevezetesebbeket és tulajdonságaikat fogom leírni. A kutya az egész földön el van terjedve, a hol csak ember van s az embernek mindenütt hűséges kísérője, védelmezője s vagyonának őrizője; segít a vadak üldözésében. Mindebből látszik, hogy a kutya nevezetes hasznára van az emberiségnek. Az ugynevezett „*eszkimó*“-kutyát Grönlandban s az északi sarkvidéken szánba fogják, azon kívül, hogy a vadászatban is felette jó hasznát veszik — néha mielőtt a vadászat nem sikerül — a vad helyett őt magát eszik meg — a mihez jó étvágyat kívánok nekik. (Megadja azt az éhség. Lám, ezeltt négy évvel, Párisban az ostrom alatt, igen finyás kiasszonykák ették meg kedvencz ölebüket, mert nem volt egyéb. Ehez is megadta a jó étvágyat az inség. F. b.)

Különböen nem kell a hideg sarkvizekre utaznunk, hogy hámba fogott kutyát láthassunk láthatjunk azt a „KIS LAP“-ban is lerajzolva, amint a hol-

land tejárusnő a vásárba szállítja vele a tejet; s aki hámba fogott kutyát akar látni, láthat akármelyik vidéki városban is, ha tudniillik van ott katonaság és katonai zenekar: mert a nagy dobot rendesen betanított nagy kutya, többnyire szelindek húzza. Én magam is láttam egyet Maros-Vásárhelyt, s nagyobb városokban. De már másféle csekélyebb terhek hordozására is használják nálunk. A szt. bernáthegyi kutya is igen nevezetes; nagy szolgálatot tesz az utazónak az által, hogy a hógörgeteg alól

kiássza a szerencsétlen eltemetett utast, a miért méltán megérdemlé azon kitűnő bánásmódot, melyben a szt. bernáthegyi szerzetesek részesítik. Nevezetes volt ezek között egy „Barry“ nevű, mely több mint negyven ember életét mentette meg. — Barry most a berni muzeumban van kitömve. — Ezzel a fajjal, némelyek állítása szerint, rokon az *ujfundlandi*. Ezen kutyát sok helyt taníták meg a vízbe fult szerencsétlenek megmentésére; s mivel ezen kutya lábán uszó-hártya is van, igen al-

A FARKÁTVESZTETT HOLLÓ. (Lásd a 132. l.)

kalmás arra, hogy a legmélyebb vízbe is könnyen alászálljon, s így ez is sok áldozatot szabadít meg a bizonyos halálból; s így, ha nem valami közel faj-rokona is szt. bernáti kutyának, de természetre, hasznosságra bizonyosan az.

Az említett fajokon kívül nevezetes még a vizsla, kopó, agár, melyek nekünk mind régi jó pajtásaink, kik nélkül nálunk vadászat nem is képzelhető. A juhász kutya, házi komondor, vagy, amint itt nálunk Er-

délyben hívják; a kuvasz is méltán megérdemli, hogy róla is megemlékezzem, mert ez a juhász kutyával igen nagy hasznot tesz azáltal, hogy emez az első ledt nyáját összetereli, az meg házunkat, udvarunkat és vagyonunkat őrzi a tolvajtól.

Tanító uram 1866-ban Maros-Vásárhelyt egy kutyát látott, aki kártézott, számolt, sőt irt is; tudniillik a kártyát a gazdája megfogta, ő maga megmutogatta a lábával, melyiket vesse ki

(Folytatása a 142. lapon.)

TÓT MEDVEVADÁSZ. (Lásd a 133. l.)

(Folytatás a 140. laphoz.)

vagy vegye föl s az eléje tett számokból és betűkből az éveket és neveket kirakta. Ezen kutyát Lili-nek hívták, a pincser-fajhoz tartozott s egy berlini emberé volt, aki egész Európát bejárta vele s pénzért mutogatta. Ezen kutyáról az akkor Kolozsvárt megjelent „Növendékek Lapja“ sok érdekes dolgokat irt, kedves tanítóm el is beszélte nekem mind — de én a hely kimélése végett nem közlöm; csak azért említettem meg, hogy bebizonyítsam, miszerint a kutyában is felette sok értelmiség van, csak ki kell fejteni.

Ezekből, úgy hiszem, eléggé kitűnik az, hogy a kutya szelidebb s jobb bánásmódot érdemel, mint a milyenben sok helyen részesül, mert úgy ragaszkodása mint ügyessége által annyiféle hasznot hajt az emberiségnek, s annyi mulatságos órát szerez még az is, mely másképp hasznot hajtani nem tud, hogy valóban nagy hiányt szenvednénk, ha egyszerre csak az egész kutya-faj a földről kipusztulna. Hanem van a kutyának egy rossz oldala is — nem erkölcsi, de testi hiba — amiért vigyázva kell vele bánnunk. Ez az úgy nevezett „viz - i s z o n y.“ vagy dühödtség, mely nagyon veszedelmes, csaknem gyógyithatlan betegség; s a megdühödött eb marásától ember és állat is megkapja a szörnyű betegséget. Ezért bánjunk emberileg az ebbel, de még se ereszkedjünk, kivált olyan kutyával, mely ideoda jár, nagy barátságba — s különösen ha idegen, a szobánkban ne hálassuk.

Végül megemlítem, hogy a kutyában is van valóságos vad s ez nem csak hogy nem hasznos, de épen veszélyes is. Különösen Ausztráliában egész csoportokban barangol — úgy mint nálunk télen a farkas — embert, állatot megtámad, sőt meg is öl. Ezen vad kutyának dingó a neve.

Még sok érdekes dolgot tudnék a kutyáról írni, de attól félek, hogy már is nagyon hosszúra terjesztettem leírásomat; azért be is végzem leveletem azon hozzáadással, hogy: nem a kitűzött jutalom elnyerése — sem az, hogy cikkem a „KIS LAP“-ban megjelenjen, indított arra, hogy írjak; hanem főképen az, hogy Forgó bácsival megkezdett de különböző akadályok — s leginkább betegségem miatt (melyből csak pár napja hogy felüdültem) félbe szakadt levelezésemet folytathassam — kedves édes anyám beleegyzésével s Forgó bácsi engedelmével. (Örömmre szolgál e levelezés. F. b.)

Ezek után maradok Forgó bácsinak hű kis olvasója

Jobbágyfalva, nov. 24.

Lázár Etelka.

3.

Az eb és fajtái.

Az eb négylábu, ragadozó, emlős állat, ujjonjáró; nyelve sima, orra előreálló, első lábán öt, a hátulsón négy ujj van. — Az eb lába egyenlő, gerincze egyenes, szája hegyes, füle illendő nagy, fölül 3, alul 4 zápfoga van.

Az ember az ebajt minden ragadozó állatfaj közt legjobban meghódította. Az ebnek igen sok faja van. Ezek közt megemlítjük először is a házi ebet, mely nagyságra, alakra s természetre nézve igen különböző; — a legkisebb faj kisebb, mint a legnagyobb fajnak feje. A házi kutya az emberek közt sok betegségnek van alávetve, s ezek közt a legborzasztóbb a veszettség. Ezen betegség harapás által az emberre, szarvasmarhára is elragad, — de tehénről emberre, vagy egyik emberről másikra, ki őt ápolja, sohasem.

A kóbor eb hazája Törökország, hol gazdátlanul ragadozásból él. Faja igen sok. A szelidek közül nevezetesbek: a kopó, vizsla, agár, tacskó, török

kutya, (szőretlen) uszkár, kuvasz, komondor, mészároskutya, (szelind), juhász-kutya, bernáthegyi, csucskár, kamcsatkai, ujföldi, (fundlandi) és sarki kutya. A kisebb fajták közül: a fitorka, selyem kutya, angora, s arslán kutya.

A vadeb, az embertől elhagyatva, Ázsia, Afrika és Amerika erdeiben seregesen él. A kuya legfőbb tulajdonsága a hűség, éberség és tanulékonyág. Élete 15—24 évig tart s 4—8 at kölykez; a kölyök vakon születik.

A házi kutyát, biztonság végett, minden háznál tartják; ragaszkodása azokhoz, kik hozzája jók, rendkívüli. Hűségével a síríg kíséri az embert. Az agár, kopó és vizsla vadászatnál szinte nélkülözhetlen. A new-fundlandi kutya igen erős állat, lábujjai közt uszóhártya van; ügyessége által sok szerencsétlent ment meg a vízből, — a hajótörést szenvedteknek leirhatlan hasznos szolgálatokat tesz. A bernáthegyi oly nagy volt, mint a borjú s szerfölőterős. Mindenki előtt ismeretes szolgálata által magát valamennyi fajtársa közt leginkább kitünteté, sok szerencsétlen utast mentett meg, kiket a hóalul kikapart s jeladása által az életbe visszasegített. Fájdalom, e derék faj tökéletesen kiveszett; az utolsók egyike valami Barry nevezetű volt, mely 40-nél több ember életét mentette meg.

Monostor, 1874. nov. 20-án.

Balásóvics Oszkár,

I-ső gimnasiális-osztály tanuló.

FORGÓ BÁCSI POSTÁJA.

Cs.-sz. B. Saját lapunkban ilyen dicse-ríát saját magunkra csak nem adhatunk ki. A szerénységnek rossz példáját nyujtanám ezáltal az én apró népemnek. — **Kaufman Samu,** (hol?) A névalírás és a szöveg írása közt oly feltűnő a különbség, hogy azt kell föltennem: a kettő, t. i. dolgozat és név nem egy tolibul folyt. Magában a munkálatban egyébként sok szorgalom és önálló felfogás látszik. Csak ezt nem értem előadásodban: „az eb az egész föld-

tekén el van terjedve — kivéve Angliá“ (helyesen: Angliát.) Csak nem hiszed tán, hogy Angolországban nincsen kutya. Hiszen épen ez ország, hazája a legjeles vadászebnek és a híres bull-dognak, a kitűnő patkányfogónak s az ebfaj számos igen nevezetes képviselőjének. Angliában kezdték legelsőben is az eb-tárlatot ami a különféle fajok nemesítésére döntő befolyással volt. Leveled végén azon kijelentést, hogy nem „anyagi haszon“ hajtott e leírásban, még kevésbé értem. Csak nem hiszed talán, hogy munkálatodat ezer arannyal fizetem? De azért az e nyilatkozatban rejlő nemes gondolkodás mindamelllett elismerésre méltó — **G.** (? talán Nagy-) **Szóllós, Bl. D.** Vette ön levelünket? Kérjük megszívlelni az abban foglalt intést. — **Antok Jolán.** (N. Károly). A talány kettős, illetőleg két szöbul és ezenfölül köt-szöbul (és) áll. Csak egy szöbul szabad telnie az ilyen találos mesének; ez aztán lehet bár mekkora; sőt mentül hoszabb, annál jobb. Leveled bevezető sorai nem tőled számaznak; nem gyermeki hang szól azokbul. — **Tóth Jenő,** (Turkeve). A tréfás kérdések jobbjára ismeretesek. — **B** : ebbul ugyan

ON

soha sem sül ki, hogy ez Balaton t jelent. — **Gyömörö** (Gyömör?) **Rómer Sámuel.** Erősza-kos verseléseden ugyancsak nevetnének; ép ez okból nem adom ki. A talány összeállításában azonban ügyességet mutattál. — **Koós Mari** (Vác.) Te a „szép“ nemet emlegeted? Mit tudsz te bele, kis lányom, mi az a szép nem? Te csak aszonyt, lányt — férfit, fiút ismerhetsz. A küldeményben a szorgalmas összeállítás dicséretet érdemel. — **Köburg Sarolta** (Vác.) Nem elég szabatos. A szép et nem csak a nő-nem szereti; „nagyon drága, kivált ha szép:“ ez ép ugy lehet haz, mint smaragd vagy prém. Rémet, én legalább, soha sem láttam; leg-főlebb a szinpadon. Nem mondhatni tehát, hogy „sokféle alakban látod“. Ha p. o. így állítod vala ösze:

Allat bőrebül kerül — (prém)

Kisértéként fölmerül — (rém) stb.

egy-egy szótag értelmét világosabban meghatároztad volna. Mert ez, hogy „szép, jó“ nagyon általános fogalmak. — **Kiripolszky István** (Eger). A rajzra, ugy látszik, szép tehetség van. Maga a talány fölötte egyszerű. Csak le kell olvasni. Az én kis lányom csak ránézett és legott kitalálta. — **Bodroghy Aranka** (Budapest.) A kaposvári kis postást, kinek arczképét a minap közöltem, **Krokovits Istvánnak** (rendesen Pistikának) hívják. Nevét maga írta le s mondhatom, szép betűt tud vetni. — **Ridi Ilona és Eteleka** (hol?) Nem emlékezem ugyan rá, miért hálálkodtok ugy — de meleg soraitok jólestek s örülök, hogy megérdemeltem.

MANDOLETTIS TALJÁN. (Lásd a 134. l.)

Felelős szerkesztő: *Forgó bácsi*. Kiadó-hivatal : Budapest, bálvány-utca 9. sz.
Nyomatott Deutsch testvérek könyv- és könyomdai műintézetében Budapesten. Ára negyedévre 1 frt. 20 kr.
Megjelen hetenként egyszer 16 oldalon.